

KANTAR

Hoe kijkt Nederland aan tegen aardgas en aardgaswinning ten tijde van de energietransitie?

Onderzoek naar draagvlak en
perceptie aardgaswinning in kleine
velden

Evelien Damhuis, Matthijs de Gier

244408038

September 2020

Inleiding

In 2015 zijn de klimaatdoelen van Parijs opgesteld om verdere opwarming van de aarde te voorkomen. De EU-lidstaten hebben met elkaar afgesproken om de uitstoot van CO₂ met 40% te verminderen in 2030. Nederland gaat voor 49% reductie in 2030 en voor 95% tot 100% reductie in 2050. Eén van de maatregelen die moet leiden tot een vermindering van de CO₂ uitstoot is de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen. Deze energietransitie is onderdeel van het maatschappelijke debat in Nederland. Het doel is helder: een klimaatneutrale samenleving. Over hoe dat doel te bereiken lopen de meningen uiteen.

In elk scenario voor energietransitie speelt aardgas een rol. Het algemene sentiment lijkt daarbij te zijn: liever aardgas uit eigen bodem dan import van aardgas. Aardgas dat in Nederland gewonnen wordt, heeft een aanzienlijk lagere CO₂ uitstoot dan geïmporteerd aardgas. En het levert geld op in plaats van dat het geld kost. Dit betekent echter niet dat het draagvlak voor nieuwe gaswinningsprojecten in Nederland verbeterd is. Overigens lijkt dit niet enkel op te gaan voor aardgasprojecten. Ook over de voor- en nadelen van andere energiebronnen wordt veel gediscussieerd in de publieke ruimte. Zo is ook de inzet van biomassa een belangrijk onderwerp geworden in het maatschappelijk debat.

De laatste maanden zien we bovendien steeds meer discussie over de (on)mogelijkheid om Nederland aardgasvrij te maken. Tegelijkertijd lijkt de opkomst van waterstof een positieve impact te hebben op de rol van aardgas(infrastructuur) in de energietransitie in Nederland. In deze ingewikkelde, vaak veelkoppige discussie is het belangrijk om inzicht te krijgen in het publieke draagvlak ten aanzien van aardgasgebruik en –winning in Nederland. Hoewel de aardgaswinning in Groningen geheel wordt afgebouwd, zijn er nog vele kleine velden op land en op zee waar aardgas wordt (of kan worden) gewonnen.

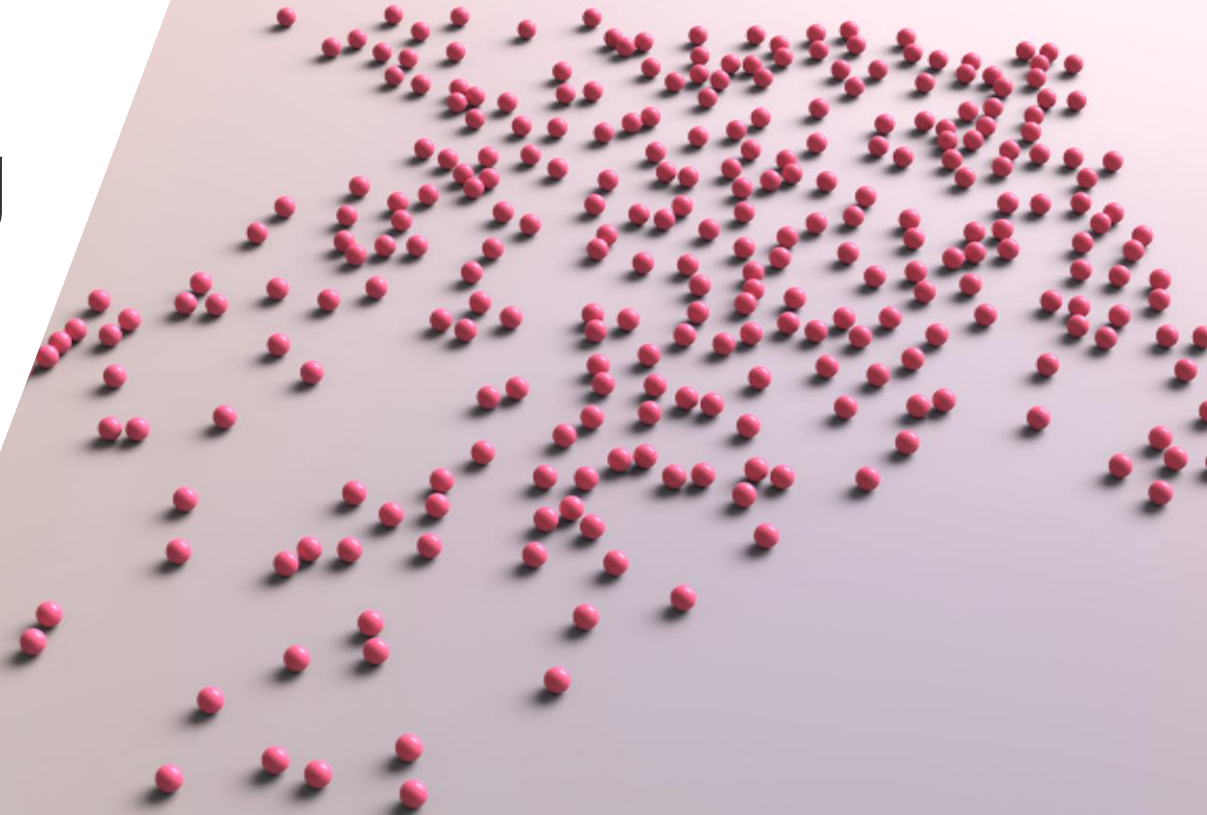
Dit onderzoek, uitgevoerd in opdracht van NOGEPA, geeft inzicht in de houding van Nederlanders ten aanzien van aardgaswinning in het algemeen en specifiek in kleine velden.

Contents

1	Management samenvatting	4
2	Kennis over & bekendheid met energie, aardgas en aardgaswinning	6
3	Houding ten aanzien van energievormen, aardgasgebruik en aardgaswinning in Nederland	12
4	Draagvlak en verwachtingen voor de toekomst	24
5	Bijlagen	29
	- Onderzoeksverantwoording	
	- Vertrouwen Nogepa	

1 Management samenvatting

Management samenvatting

Inzichten

- De (zelf gerapporteerde) kennis van Nederlanders met betrekking tot energie, aardgas en aardgaswinning lijkt op een redelijk hoog niveau te liggen. Zo zijn Nederlanders naar eigen zeggen (goed) bekend met duurzame energie (86%) en fossiele brandstoffen (76%). Ook de impact van verschillende energiebronnen op het milieu wordt redelijk goed ingeschat door Nederlanders; de grote meerderheid van de Nederlanders denkt dat zonne- en windenergie goed zijn voor het milieu, 14% schat in dat aardgas (heel) goed is voor het milieu en men denkt dat steenkool en aardolie slecht zijn voor het milieu. Verder geeft bijna iedereen aan bekend te zijn met aardgaswinning in Groningen (93%) en bijna driekwart ook met aardgaswinning in kleine velden (73%). De *knowledge gaps* lijken hier dus mee te vallen.

- Wat betreft houding t.a.v. aardgaswinning in kleine velden zijn meer Nederlanders positief dan negatief. Eén derde van de Nederlanders staat (heel) positief tegenover aardgaswinning in kleine velden tegenover circa één op de zes die er (heel) negatief tegenover staat. Het draagvlak voor aardgaswinning in kleine velden lijkt daarmee iets groter dan het draagvlak voor aardgaswinning in het algemeen (waar de impact op Groningen een grote rol speelt). Een relatief grote groep neemt echter een neutrale houding aan op veel vragen antwoord en een aanzienlijk deel consequent 'weet niet'. Zo staat bijna twee op de vijf neutraal tegenover aardgaswinning in kleine velden en geeft ruim een tiende aan het niet te weten.

- De reden voor de meeste Nederlanders om positief tegenover aardgaswinning in kleine velden te staan, is om niet afhankelijk te zijn van aardgas uit het buitenland (81%). Ook denkt men aan minder schade (in vergelijking met Groningen) en erkent men dat de transitie een geleidelijk proces is waar zonne- en windenergie niet altijd volstaan. Nederlanders die negatiever zijn, zijn bang dat het ook rondom kleine velden tot riskante aardschokken kan leiden (87%) en vinden het slecht voor de bodem (72%).

- Nederlanders zijn veelal positief over aardgaswinning op zee (54%) en minder positief over aardgaswinning op andere velden op het land (24%). Ook is 56% het eens met de stelling dat aardgaswinning beter op zee dan op land kan plaatsvinden. Ook over het hergebruiken van bestaande aardgasleidingen –en infrastructuur zijn Nederlanders positief (67%). Het vertrouwen in de betrokken partijen is echter wat aan de lage kant, zo heeft 38% van de Nederlanders (zeer) weinig vertrouwen in de lokale politiek, 41% in de overheid en 51% in de bedrijven die aardgas winnen.

- Tot slot erkennen Nederlanders over het algemeen de lastige keuzes die moeten worden gemaakt ten tijde van de energietransitie (63%) en begrijpen zij dat aardgas kan dienen als vangnet bij te weinig energie uit duurzame energiebronnen (60%). Slechts 13% denkt dat het makkelijk is om een aardgasvrij Nederland te realiseren. Over de impact van de gevolgen van aardgaswinning in kleine velden is men echter verdeeld.

Aanbevelingen

- Hergebruik van aardgasleidingen- en infrastructuur biedt kansen

De meerderheid van de Nederlanders staat (heel) positief tegenover het hergebruiken van de bestaande aardgasleidingen en –infrastructuur. Meer aandacht op dit aspect in de communicatie kan daarom goed zijn. Zij die hier negatiever tegenover staan, denken veelal dat er veiligheidsrisico's zijn door slijtage van de leidingen. Met heldere informatie zou dit beeld kunnen worden bijgesteld.

- Verleg focus door meer communicatie over aardgaswinning op zee

Van de diverse locaties waar aardgas kan worden gewonnen, is het draagvlak voor aardgaswinning op zee het grootst. Nederlanders staan namelijk (veel) positiever tegenover aardgaswinning op zee dan op het land. Ook de groep die zich (veel) zorgen maakt over het klimaat, staat even positief tegenover winning op zee als de groep die zich weinig tot geen zorgen maakt over het klimaat. Men ziet hier minder ernstige gevolgen voor het milieu en bebouwde omgeving. Door de communicatie meer te richten op aardgaswinning op zee kan mogelijk de huidige focus van het debat op Groningen worden weggenomen en kan het draagvlak voor aardgaswinning in Nederland worden vergroot.

- Informeer mensen dat de gevolgen van winning in kleine velden anders zijn dan die van winning in Groningen

Kijkend naar aardgaswinning op land, staan Nederlanders positiever tegenover aardgaswinning in kleine velden dan in Groningen. Mensen die negatief tegenover aardgaswinning in kleine velden staan, maken zich zorgen over dat ook hier riskante aardschokken kunnen voorkomen en dat het een negatieve impact heeft op de ecologische- en bebouwde omgeving. Wanneer de impact op milieu en bebouwde omgeving rondom kleine velden gering is, is het van belang dit sterk te benadrukken. Is de kans op aardschokken hier net zo reëel als in Groningen? Wanneer deze zorgen worden weggenomen, zou dit onder meer mensen draagvlak kunnen creëren. Ons advies zou hierbij zijn om iets meer te focussen op bepaalde groepen, namelijk 18 t/m 34-jarigen en lager opgeleiden. Zij geven structureel vaker 'weet niet' aan, wat kan duiden op het hebben van minder kennis over het onderwerp aardgaswinning. Dit zijn echter ook lastiger te bereiken groepen; zij hebben namelijk minder interesse in informatie over duurzaamheid en energie.

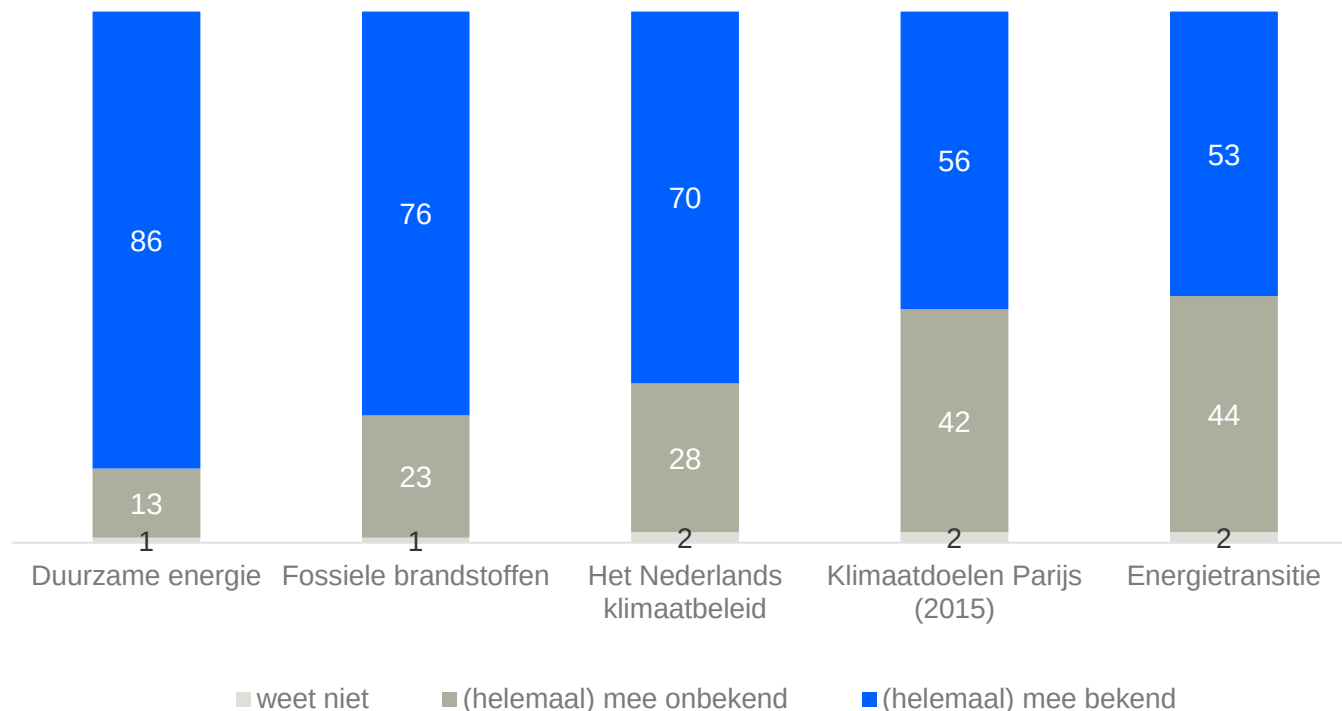
2 Kennis over & bekendheid met energie, aardgas en aardgaswinning

Een ruime meerderheid van de Nederlanders geeft aan goed bekend te zijn met duurzame energie en fossiele brandstoffen

Een krappe meerderheid is op de hoogte van de energietransitie en de Klimaatdoelen van Parijs.

Bekendheid met begrippen en onderwerpen ten aanzien van duurzame energie (%)

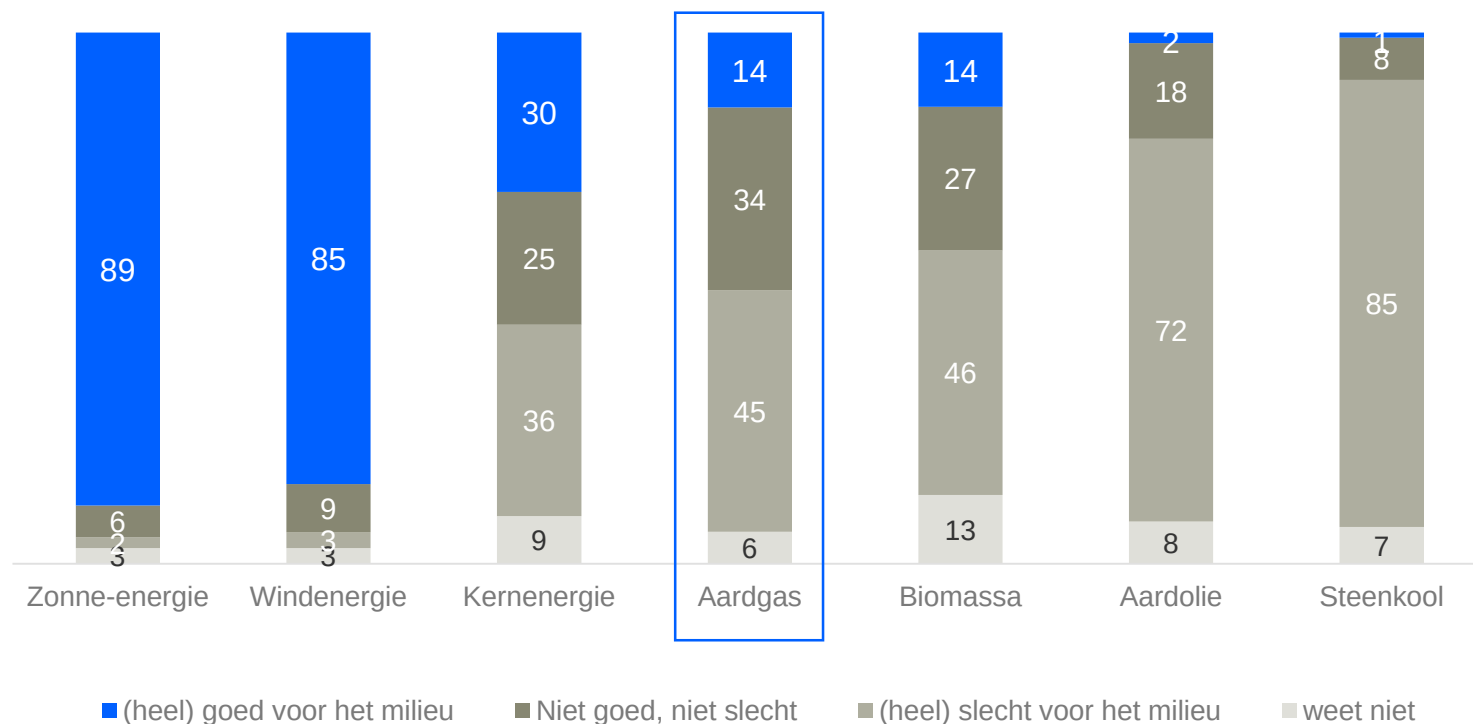

- Nederlanders in de jongste leeftijdscategorie (**18 t/m 34 jaar**) zijn **over de hele linie minder bekend** met deze begrippen en onderwerpen. Zo geven bijvoorbeeld drie op de vijf Nederlanders in deze leeftijdscategorie aan (helemaal) onbekend te zijn met de energietransitie.
- Ook **lager opgeleiden geven aan minder vaak bekend te zijn** met deze begrippen en onderwerpen. Zo geven zij minder vaak aan bekend te zijn met fossiele brandstoffen (57%) dan middelbaar (72%) en hoger opgeleiden (91%).

Meer Nederlanders geven aan dat aardgas (heel) slecht is voor het milieu dan dat het (heel) goed is voor het milieu

Ook geeft één derde de middencategorie 'niet goed, niet slecht' aan. De meerderheid van de Nederlanders schat bovendien in dat aardolie en steenkool (heel) slecht zijn voor het milieu en zonne- en windenergie (heel) goed.

Inschatting impact op het milieu van verschillende energievormen (%)

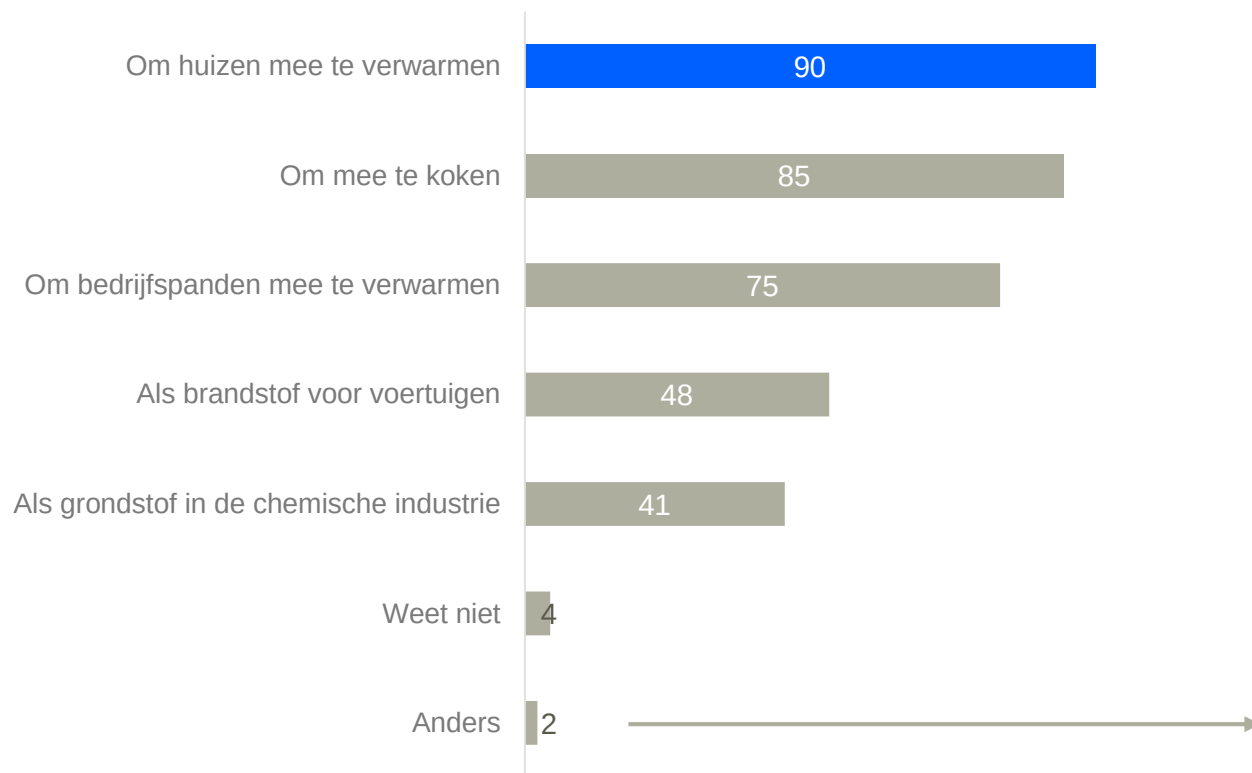

- **Hoger opgeleiden** geven **vaker** aan dat aardgas (heel) slecht is voor het milieu (51%) in vergelijking met middelbaar opgeleiden (42%).
- **55+-ers** geven **minder vaak** aan dat aardgas (heel) slecht is voor het milieu (33%) ten opzichte van 18 t/m 34-jarigen (56%) en 35 t/m 54-jarigen (50%).
- Inwoners van **Noord-Brabant** geven **vaker** aan dat aardgas (heel) slecht is voor het milieu (60%).

Vier op de tien Nederlanders weten dat aardgas als brandstof voor voertuigen of als grondstof in de chemische industrie wordt gebruikt

Het gros van de Nederlanders weet dat aardgas wordt gebruikt voor het verwarmen van huizen en om mee te koken.

Toepassingen van aardgas (%)

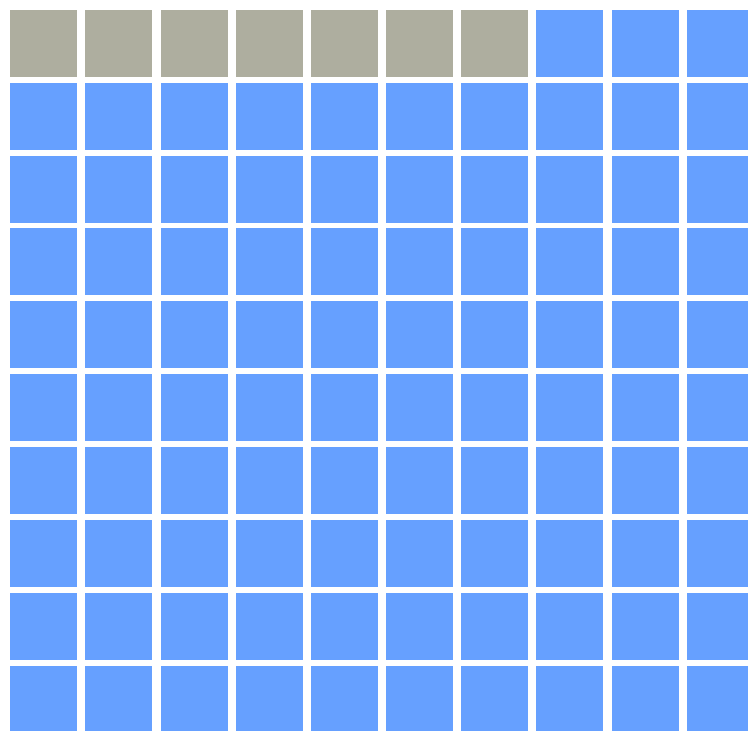
- **18 t/m 34-jarigen** geven structureel **minder vaak** aan waar aardgas voor wordt gebruikt. Er is enkel geen verschil in leeftijd te zien als het gaat om 'als grondstof in de chemische industrie'.
- Ook zijn **lager opgeleiden minder vaak op de hoogte** waar aardgas in Nederland voor wordt gebruikt dan hoger opgeleiden. Voor 'om huizen mee te verwarmen', 'om bedrijfspanden mee te verwarmen' en 'als grondstof voor de industrie' **geldt dat ook voor middelbaar opgeleiden**.
- Daarnaast zijn **mannen vaker op de hoogte** dan vrouwen waar aardgas in Nederland voor wordt gebruikt.

- Andere zaken die worden genoemd zijn onder andere voor de export/verkoop van aardgas en voor de tuinbouw (het verwarmen van de kassen)

Vrijwel alle Nederlanders geven aan te weten dat er aardgas wordt gewonnen in Groningen en bijna driekwart weet dat er aardgas in kleine velden wordt gewonnen

Nederlanders in de jongere leeftijdscategorie (18 t/m 34 jaar) zijn vaker *niet* bekend met aardgaswinning in zowel Groningen als kleine velden.

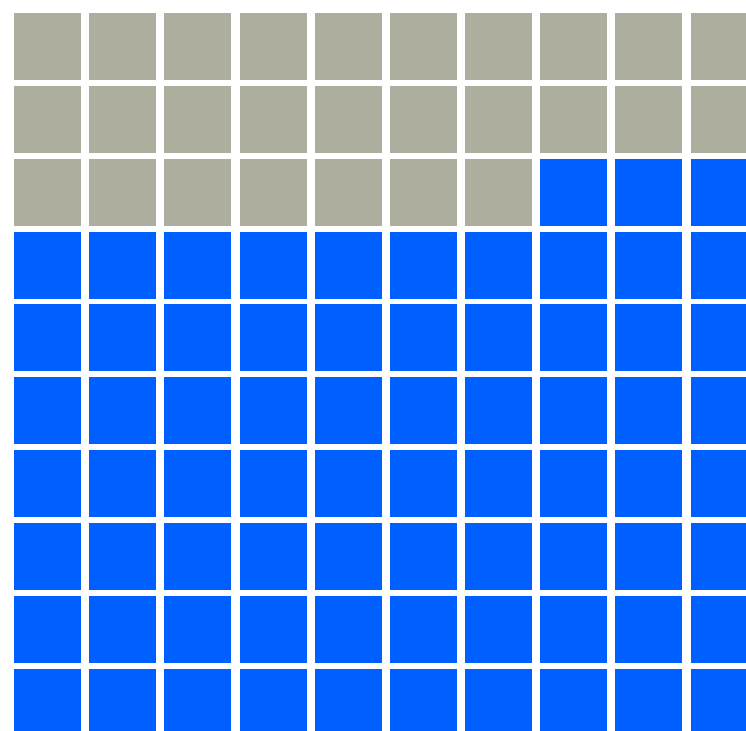
Bekendheid aardgaswinning in Groningen

93%

- 29% geeft aan er veel vanaf te weten. In Groningen ligt dit aandeel op 70%.
- 18 t/m 34-jarigen zijn vaker **niet bekend** met aardgaswinning in Groningen (15%). Dit geldt ook voor lager opgeleiden (16%).
- Ook mensen die zich geen zorgen maken over het klimaat zijn er vaker niet mee bekend (14%).

Bekendheid aardgaswinning in kleine velden

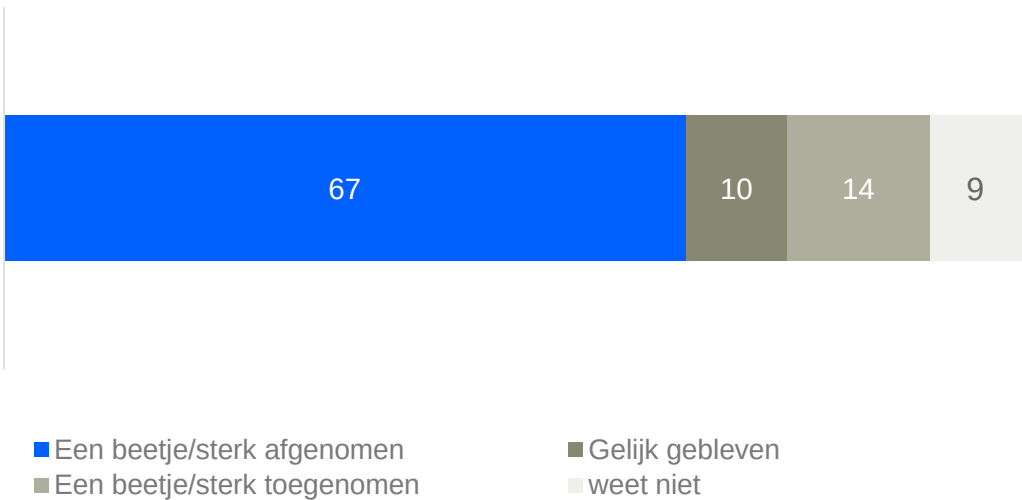
73%

- 11% geeft aan er veel vanaf te weten. In Groningen ligt dat aandeel op 45%.
- Ook in Drenthe (22%) geeft men vaker aan hier veel vanaf te weten.
- 18 t/m 34-jarigen zijn aanzienlijk vaker **niet bekend** met aardgaswinning in kleine velden (nee=45%).

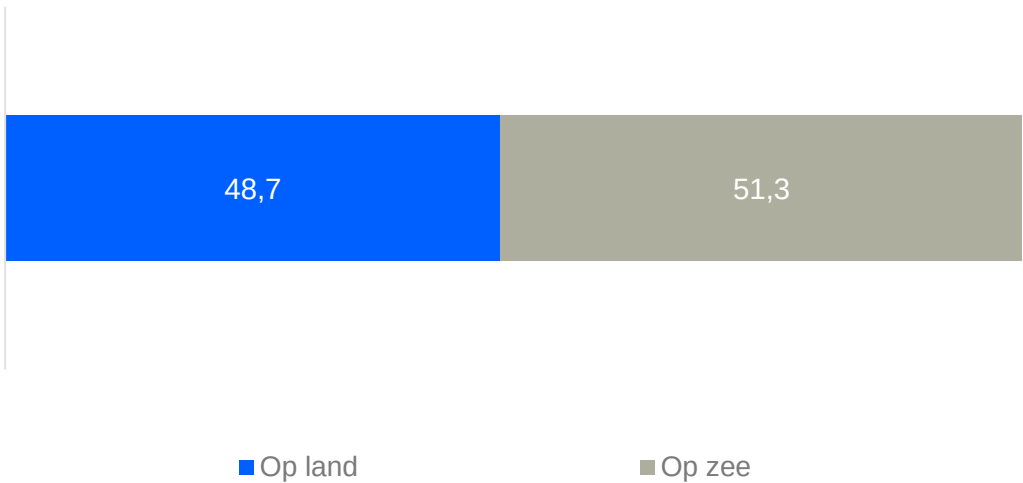
Daarnaast geeft het merendeel aan dat aardgaswinning in Nederland de afgelopen vijf jaar is afgenomen

Volgens ruim één op de acht Nederlanders is aardgaswinning toegenomen de afgelopen jaren. Dit zijn vaker Nederlanders tussen de 18 t/m 34 jaar (20%). Wat betreft de verdeling van aardgasvelden denken Nederlanders dat er iets meer velden op zee dan op land liggen.

Toename of afname in aardgaswinning volgens Nederlanders (%)

Verdeling velden op land en op zee volgens Nederlanders (%)

3

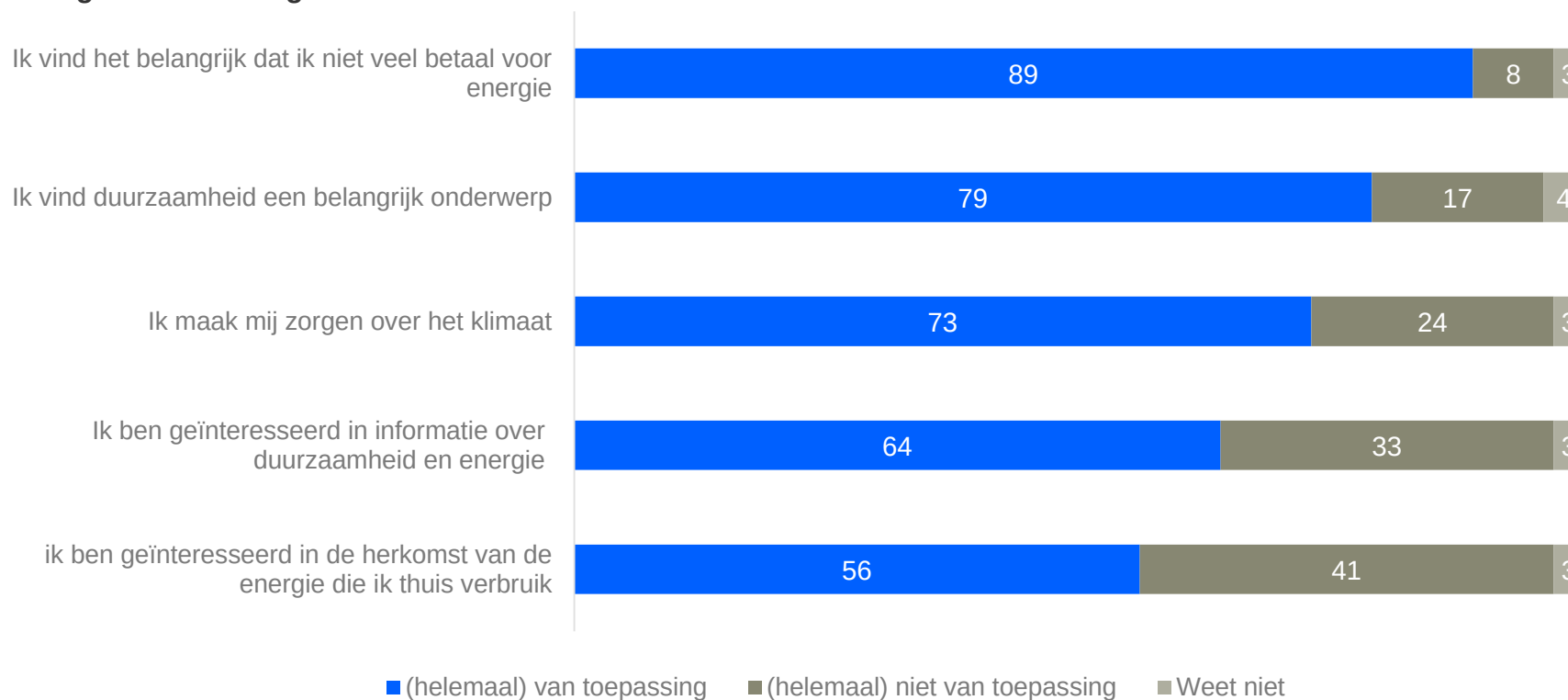
Houding ten aanzien van energievormen, aardgasgebruik en aardgaswinning in Nederland

De meeste Nederlanders vinden duurzaamheid een belangrijk onderwerp, maar niet iedereen is geïnteresseerd in informatie erover

Ook zijn minder mensen geïnteresseerd in de herkomst van de energie die zij thuis verbruiken.

Stellingen m.b.t. energie en duurzaamheid

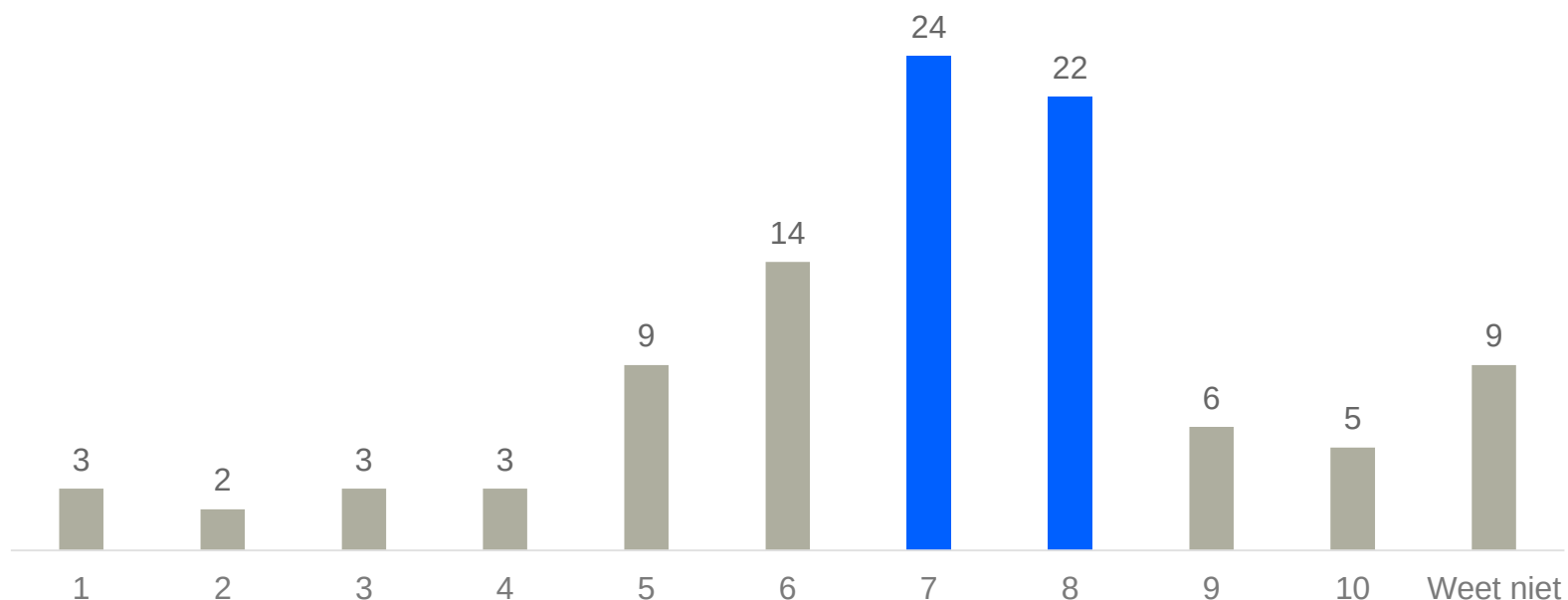

- Over de hele linie valt op dat hoger opgeleiden de stellingen vaker (helemaal) van toepassing vinden dan middelbaar en lager opgeleiden. **Uitzondering is dat alle groepen niet veel voor energie willen betalen.** Hoger opgeleiden maken zich bijvoorbeeld vaker zorgen over het klimaat (86%) dan middelbaar (70%) en lager opgeleiden (57%).
- Ook tussen leeftijdscategorieën zijn er verschillen. Zo zijn **55+-ers vaker geïnteresseerd in informatie over duurzaamheid en energie** (71%) ten opzichte van 35 t/m 54-jarigen (62%) en 18 t/m 34-jarigen (55%).

Bijna de helft van de Nederlanders vindt dat de energietransitie redelijke prioriteit moet krijgen

Één vijfde vindt dat de energietransitie weinig prioriteit moet krijgen en geeft een 5 of lager.

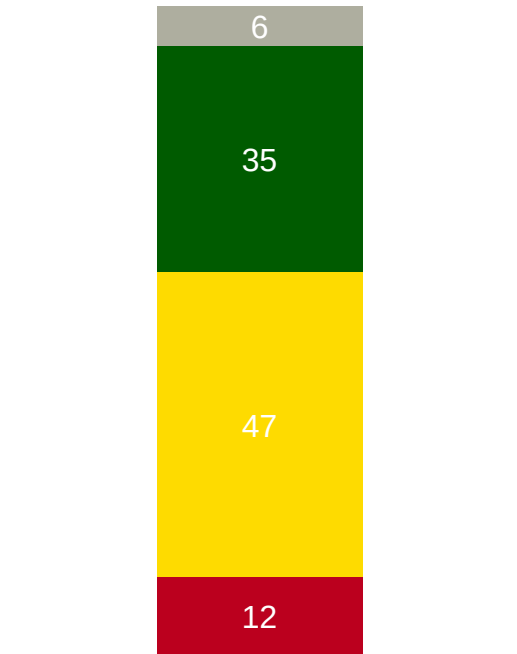
Op een schaal van 1 tot 10, hoeveel prioriteit zou de energietransitie moeten krijgen in Nederland? (%)

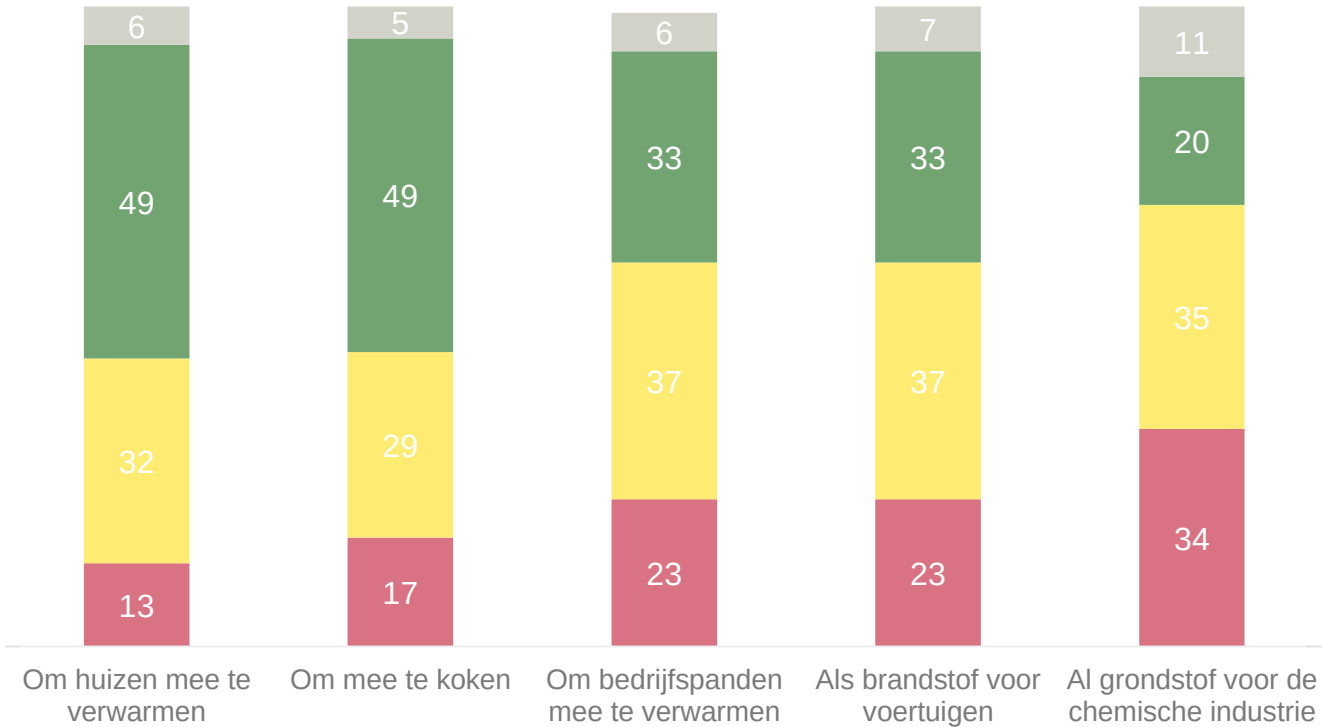
Wat betreft aardgasgebruik in Nederland is het beeld meer positief dan negatief; de grootste groep heeft echter een neutrale houding

Men is meer uitgesproken positief over het gebruik van aardgas voor het verwarmen van huizen en om mee te koken. Men is negatiever wanneer aardgas wordt gebruikt voor de chemische industrie, als brandstof voor voertuigen en om bedrijfspanden mee te verwarmen.

Houding ten aanzien van het gebruik van aardgas (%)

Houding per gebruikstype (%)

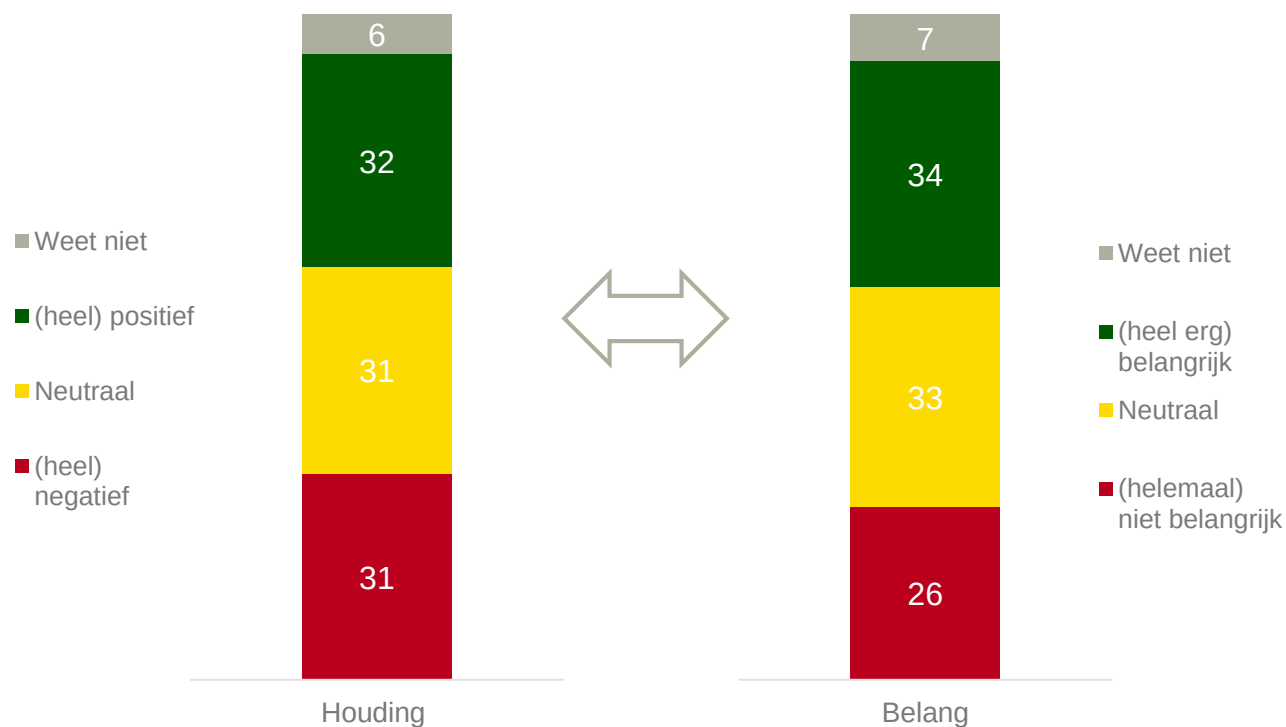

■ (heel) negatief ■ Neutraal ■ (heel) positief ■ Weet niet

Nederlanders zijn verdeeld over het aardgasvrij maken van Nederland

18 t/m 34-jarigen staan positiever tegenover een aardgasvrij Nederland (40%) dan 35+-ers. Ook hoger opgeleiden (42%) staan positiever tegenover een aardgasvrij Nederland. Beide groepen vinden dit bovendien belangrijker (beide 42%). Groningers staan er niet zozeer positiever tegenover, maar vinden het wel belangrijker (44%) dan Nederlanders uit andere provincies.

Houding t.a.v. en belang van aardgasvrij Nederland (%)

- **Groningers** staan niet positiever of negatiever tegenover het aardgasvrij maken van Nederland, maar **vinden het wel belangrijker (44%)** dan Nederlanders uit andere provincies.
- **Hoger opgeleiden** staan **positiever (42%) tegenover het aardgasvrij** maken van Nederland dan middelbaar (29%) en lager (21%) opgeleiden. Ook vinden zij het belangrijker (42%). Lager opgeleiden geven vaker 'weet niet' aan, wat kan duiden op minder kennis over het gebruik van aardgas dan wel aardgaswinning (zie hiervoor de resultaten uit het vorige hoofdstuk).
- Ook Nederlanders in de **jongere leeftijdscategorie (18 t/m 34 jaar)** staan **positiever tegenover een aardgasvrij Nederland (40%)** in vergelijking met 55+-ers (28%). Zij vinden het bovendien belangrijker (42%). Dit is een interessante en lastiger te duiden bevinding, aangezien zij minder vaak aangeven te weten waar aardgas voor wordt gebruikt en ook minder vaak zorgen maken over klimaat en duurzaamheid minder vaak een belangrijk thema vinden.

Nederlanders denken bij aardgaswinning enerzijds aan de problemen in Groningen en het terugschalen van aardgaswinning, maar vinden aardgas wel een relatief schone brandstof en zijn niet graag afhankelijk van aardgas uit het buitenland (Rusland)

Waar denken Nederlanders aan bij aardgaswinning in Nederland?

“Geeft **teveel problemen** in het noordoosten. En **slecht** om voor gas **afhankelijk te zijn** - vooral uit Rusland.”

“Doen en zorgen dat de **gevolgen beheersbaar blijven**. Aardgas is vele malen **schoner** dan **steenkool en biomassa**.”

“Voornamelijk de “**Groningen-discussie**” - aardbevingsgevaar - afhandeling van schade. Dit **drukt** de winning van aardgas van **de Noordzeevelden weg**.”

“Stoppen in Nederland - tijdelijk importeren - **leidingennetwerk gebruiken voor waterstof**, nieuwe techniek ontwikkelen o.a. vergisting metaangas maken.”

“Aardbevingen - **werkgelegenheid** - geld voor in de schatkist - **belasting voor milieu en leefomgeving**.”

“**Niet meer verantwoord op grote schaal**. Totaal stoppen op een redelijke termijn is noodzaak.”

“Positief dat het **in eigen land beschikbaar** is, maar negatief door **de schade aan de huizen**.”

“Aardbevingen Groningen - dat is erg. **Minderen van aardgaswinning is goed**. Bedrijven verplichten dak vol zonnepanelen te leggen zodat aardgas niet nodig is voor verwarming. **Koken op aardgas is echter ideaal...**”

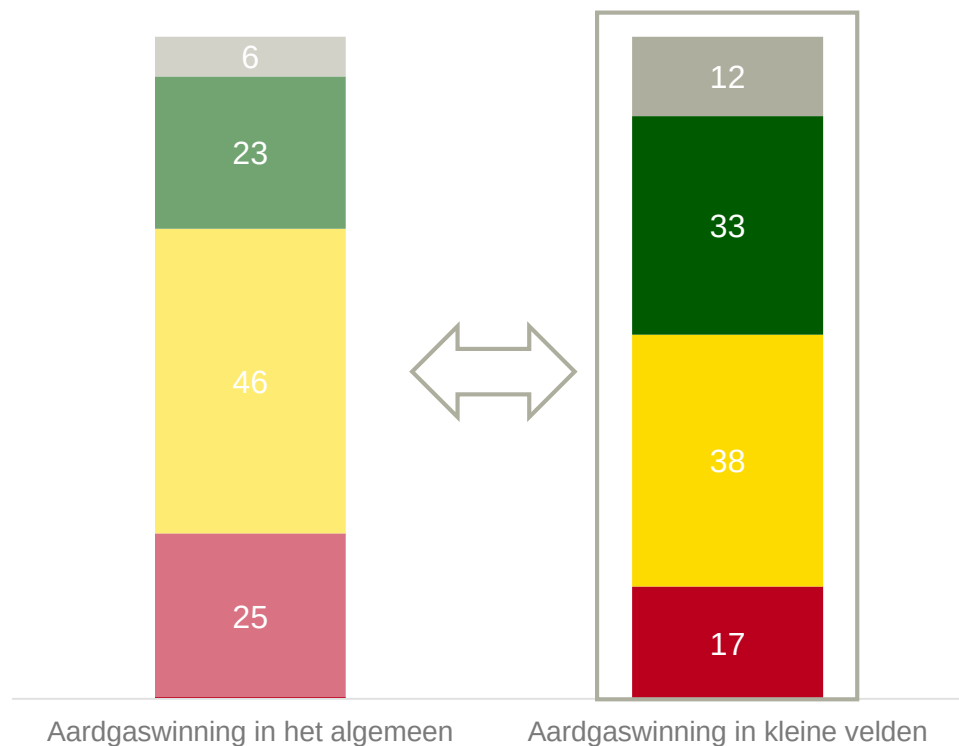
“Groningen - aardbevingen - **onbegrip over oplossingen** voor bewoners van Groningen - veel geld opgeleverd voor staatskas - NAM - Shell.”

“Aardbevingen - inkomsten - **vervuilend** - niet duurzaam - **raakt op**.”

Draagvlak voor aardgaswinning in kleine velden lijkt iets groter dan voor aardgaswinning in het algemeen (inclusief Groningen)

Er is echter ook een iets grotere groep die het niet weet en bijna vier op de tien Nederlanders die er neutraal in staat.

Houding ten aanzien van aardgaswinning (%)

- **Groningers staan negatiever** tegenover aardgaswinning in het algemeen: 42% is hier (heel) negatief over en (slechts) 9% (heel) positief. Ook staan zij negatiever tegenover aardgaswinning in kleine velden: 32% is (heel) negatief. 24% staat hier (heel) positief tegenover. **Ook Friezen** staan **negatiever** tegenover aardgaswinning in kleine velden dan Nederlanders uit andere provincies; 31% (heel) negatief en 18% (heel) positief.
- Één op de vijf **lager opgeleiden weet niet** wat zij van aardgaswinning in kleine velden moet vinden (21%), tegenover 12% bij aardgaswinning in het algemeen. Dit kan duiden op minder weet van aardgaswinning in kleine velden.
- Circa een kwart van de **35 t/m 54-jarigen (26%)** en **55-plussers (25%) staan positief** tegenover aardgaswinning in het algemeen. Dat is meer dan Nederlanders in de leeftijdscategorie 18 t/m 34-jarigen (17%). Zij geven vaker 'weet niet' aan (12%), evenals 35 t/m 54-jarigen (8%) dan 55-plussers (1%).

Het onafhankelijk zijn van aardgas uit het buitenland is voor de meeste Nederlanders de reden om positief tegenover aardgaswinning in kleine velden te staan

Ook verwachten ze hierdoor minder overlast voor de directe omgeving (voor zowel natuur als bebouwde omgeving) en zien zij in dat een overstap naar gasvrij/duurzame energiebronnen geen makkelijk en snel proces is.

Redenen om positief tegenover aardgaswinning te staan (open)

“**Minder schade** aan de natuur en de woningen rond de gaswinning.”

“Om de **Groningers tegemoet te komen** en onze eigen portemonnee te sparen.”

“**‘Van het gas afgaan’ is een geleidelijk proces** en tot die tijd zijn er nog zat plekken afhankelijk van aardgas - dan is het best chill als de **uitstoot door transport processen wordt beperkt** doordat het aardgas lokaal wordt gewonnen. Zolang er maar op wordt gelet dat de winning **geen rampzalige gevolgen heeft** voor desbetreffend gebied, heb ik er niks op tegen.”

“Het gas is **nodig voor de overgang** naar andere energiebronnen. Daarnaast kan de opbrengst gebruikt worden om de **staatsschuld te beheersen**.”

“Vooralsnog gewoon nodig omdat **wind en zon niet voldoende** zijn en **import uit Rusland niet wenselijk** is.”

Redenen om positief tegenover aardgaswinning te staan (gesloten) (%)

Voor mensen die negatiever ten aanzien van aardgaswinning in kleine velden staan, is het gevaar voor riskante aardbevingen voor de belangrijkste reden

Ook spontaan noemen de meesten de angst op aardbevingen voor de omgeving van kleine velden. Daarnaast zien ze het als belastend voor de natuur en blijft CO2 uitstoot bij verbranding van aardgas hetzelfde. Enkelen geven aan vooral negatief tegenover aardgaswinning *op land* te staan en minder op zee.

Redenen om negatief tegenover aardgaswinning in kleine velden te staan (open)

“Vanwege de **aardbevingen** die dit veroorzaken. Daarnaast gaat het inwinnen ook gebeuren dichtbij natuurlijk schoon.”

“**Verplaatst de problemen** zoals in Groningen en **draagt niet bij** aan noodzakelijke transitie.”

“Omdat het **co2 uitstoot** en het winnen is **belastend** voor het milieu en de omgeving.”

“**Aardbevingen** ontstaan ook bij kleine velden en met minder gas eruit halen wordt het ook niet verminderd - **op zee geen problemen mee** - zolang **natuur er niet onder lijdt**.”

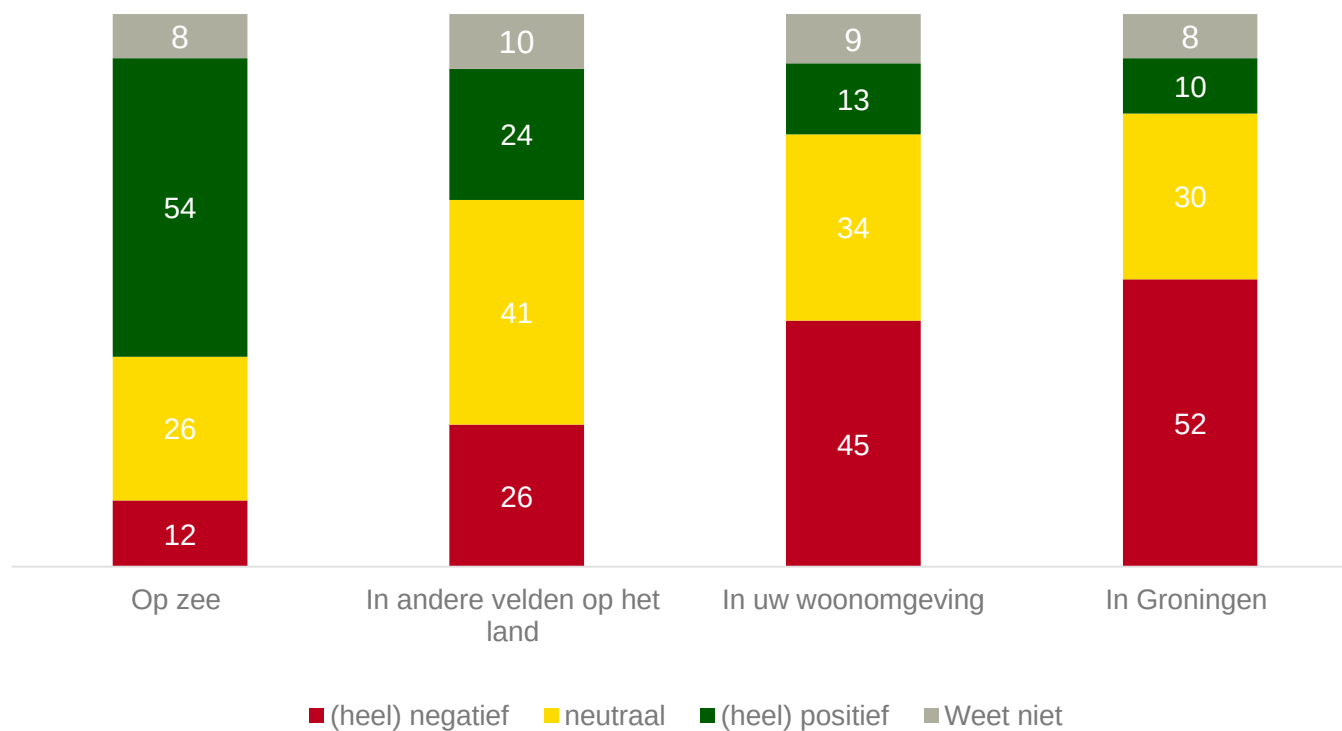
“Wie zegt dat dit niet tot **aardbevingen** leidt. En de **milieuschade is gelijk bij verbranden** (broeikaseffect).”

Redenen om negatief tegenover aardgaswinning in kleine velden te staan (gesloten) (%)

De meeste draagvlak is er voor aardgaswinning op zee; ruim de helft staat hier (heel) positief tegenover.

Houding ten aanzien van aardgaswinning op verschillende locaties (%)

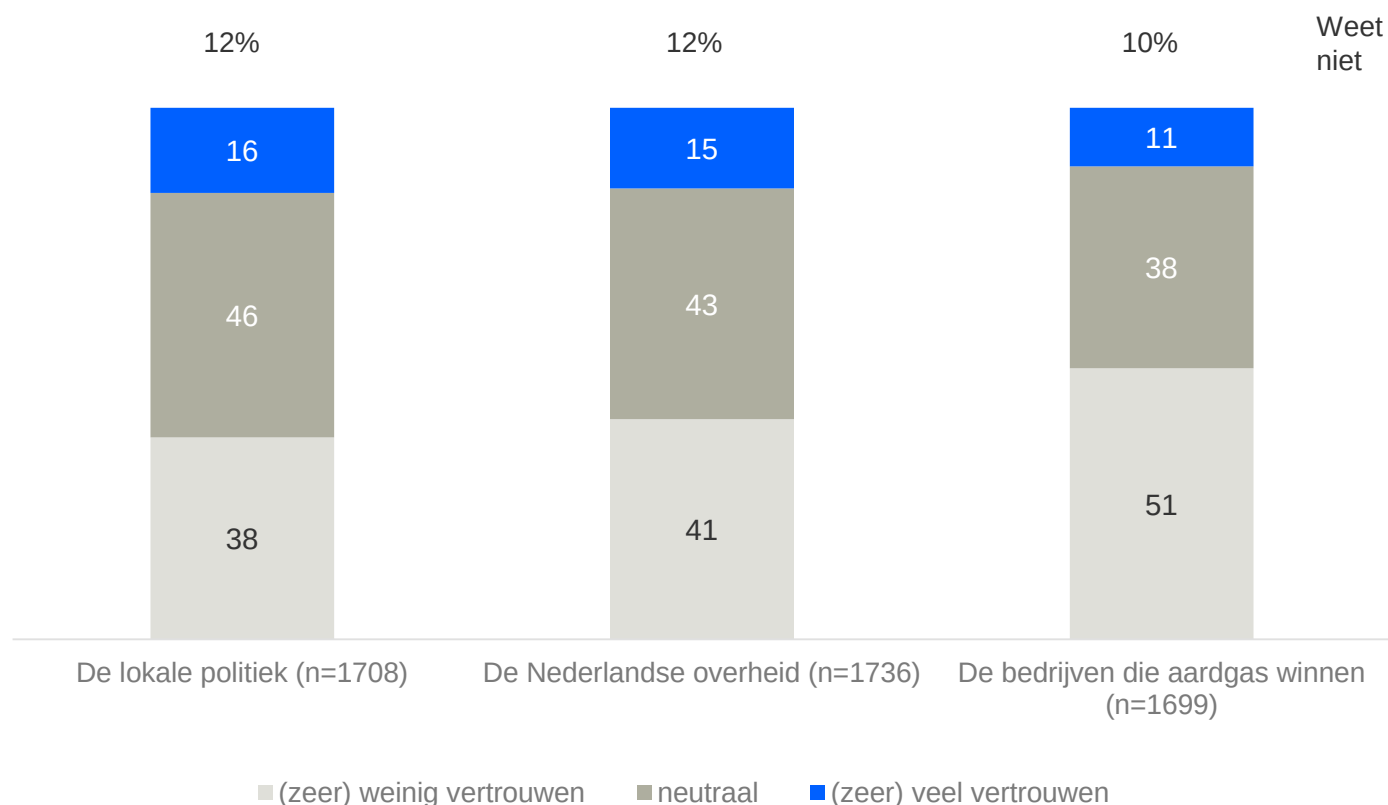

- **Groningers** staan negatiever tegenover aardgaswinning in Groningen (75%) en andere kleine velden op het land (36%). Dit laatste geldt ook voor inwoners van Friesland (37%) en Drenthe (37%). Voor aardgaswinning op zee zijn geen significante verschillen tussen provincies zichtbaar.
- **Lager opgeleiden** zijn wat minder uitgesproken positief over aardgaswinning op zee (45%), maar geven vaker aan het niet te weten (17%) in vergelijking met middelbaar en hoger opgeleiden.
- Ook bij **Nederlanders die zich zorgen maken over het klimaat** kun je op soortgelijk draagvlak rekenen voor aardgaswinning op zee als zij die zich niet (veel) zorgen over het klimaat maken. Over aardgaswinning op andere plaatsen (andere velden op het land, in de woonomgeving en in Groningen) zijn zij negatiever dan de rest van Nederland.

Nederlanders hebben over de hele linie niet (zeer) veel vertrouwen in de betrokken partijen bij aardgaswinning

Dit aandeel ligt lager bij de bedrijven die aardgas winnen (51% (zeer) weinig vertrouwen) dan in de politieke instanties (de Nederlandse overheid; 41% (zeer) weinig vertrouwen en de lokale politiek; 38% (zeer) weinig vertrouwen).

Vertrouwen in diverse betrokken partijen (%)

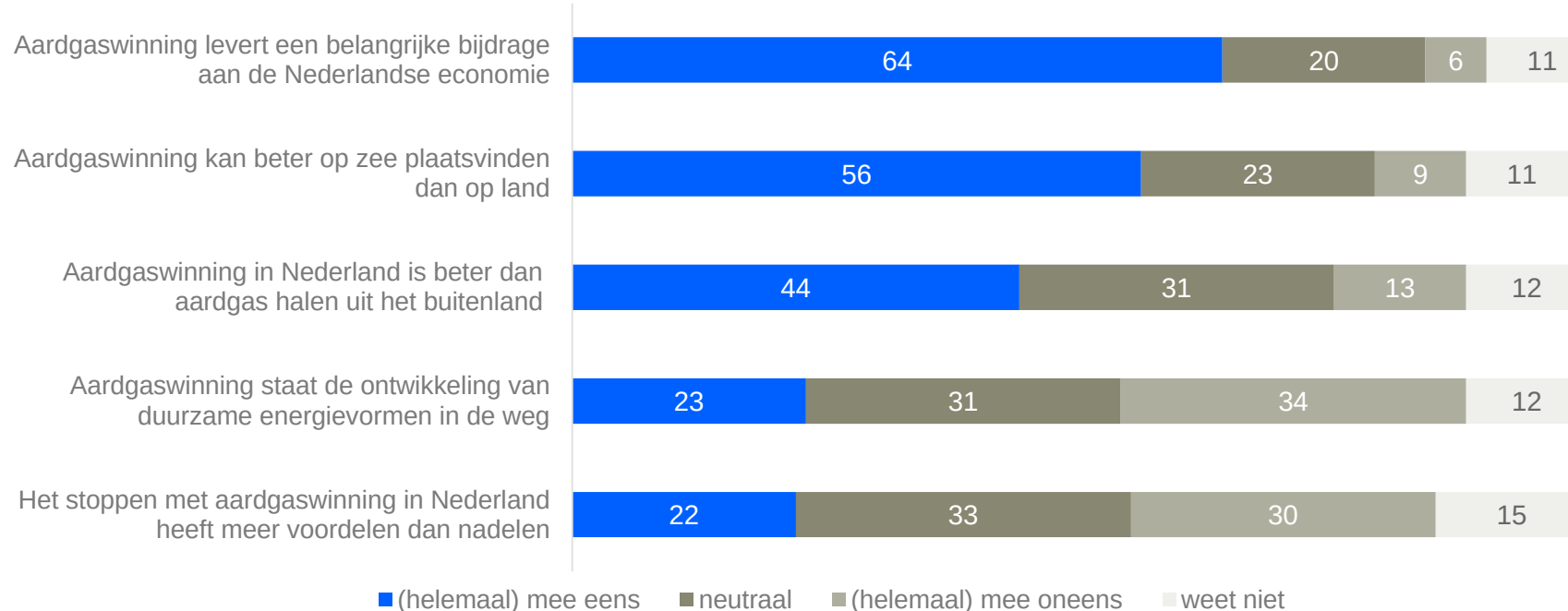

- Nederlanders in de **jongere leeftijdscategorie** (18 t/m 34 jaar) hebben in het algemeen iets meer vertrouwen in de diverse betrokken partijen bij aardgaswinning dan 55-plussers.
- **Groningers** hebben vaker (zeer) weinig vertrouwen in de diverse betrokken partijen (de Nederlandse overheid 66%; bedrijven die aardgas winnen 74%), met uitzondering van de lokale politiek.
- **Hoger opgeleiden** hebben iets vaker (zeer) veel vertrouwen in de lokale politiek (23%) en de Nederlandse overheid (22%) dan middelbaar en lager opgeleiden.

De meerderheid van de Nederlanders vindt dat aardgaswinning beter op zee dan op land kan plaatsvinden en ziet in dat aardgaswinning een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie levert

Daarnaast is het aandeel Nederlanders dat het eens is met de stelling dat stoppen met aardgas meer voordelen dan nadelen heeft lager dan het aandeel Nederlanders dat het hiermee *oneens* is. Samen met bovenstaande inzichten én dat vier op de tien vindt dat aardgaswinning in Nederland beter is dan aardgas halen uit het buitenland, kan dit duiden op een redelijk draagvlak voor aardgaswinning in Nederland. Over de hele linie is er echter nog een vrij grote neutrale en ‘weet niet’-groep.

Mening stellingen m.b.t. aardgaswinning (%)

- **Lager opgeleiden en 18 t/m 34-jarigen** geven vaker aan het niet te weten. Dit kan duiden op het belang van informatievoorziening. Hoger opgeleiden geven bijvoorbeeld vaker aan het (helemaal) niet eens te zijn met dat aardgaswinning de ontwikkelingen van duurzame energievormen in de weg zit (40%).
- Niet geheel verassend vinden **Groningers** vaker dat stoppen met aardgaswinning meer voordelen dan nadelen heeft (36%).

4

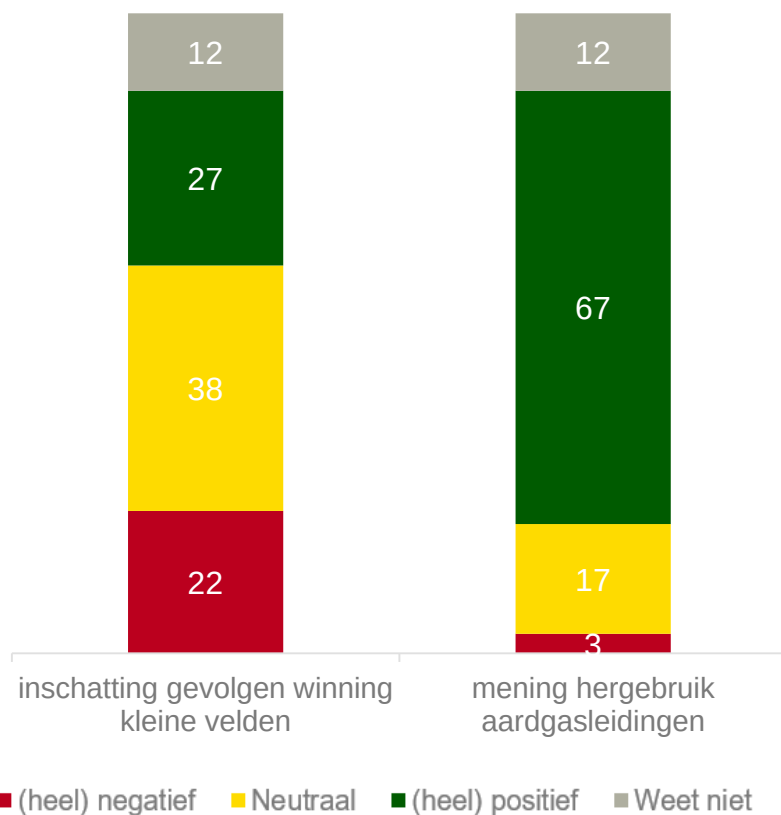
Draagvlak en verwachtingen voor de toekomst

Twee derde van de Nederlanders is (erg) positief over het hergebruiken van bestaande aardgasleidingen en -infrastructuur voor het vervoeren van groenere gassen

Ook schatten iets meer Nederlanders de gevolgen positief dan negatief in bij voortzetting van aardgaswinning in kleine velden.

Mening gevolgen aardgaswinning en hergebruik aardgasleidingen (%)

- **Groningers (39%), Friezen (38%) en Utrechtse (31%)** schatten de gevolgen vaker (heel) negatief als er door wordt gegaan met aardgaswinning in kleine velden
- Vooral **hoger opgeleiden** zijn erg uitgesproken enthousiast over het hergebruiken van aardgasleidingen en -infrastructuur (80%) in vergelijking met middelbaar (64%) en lager opgeleiden (52%). Deze groepen geven vaker 'weet niet' en 'niet negatief, niet positief' aan.
- 55+-ers staan positiever tegenover hergebruik (72%) dan 18 t/m 34-jarigen (59%).

De meningen over hergebruik van leidingen: het voorkomt kapitaalvernietiging en het is duurzamer dan aanleg van een nieuwe infrastructuur

Redenen waarom men positief tegenover het hergebruik van bestaande aardgasleidingen en – infrastructuur staat (open)

“**Hergebruik is beter** dan opnieuw aanleggen - scheelt werk en materiaal. En het zal de **transitie kunnen versnellen**.”

“**Minder werkzaamheden en beschadiging** van de natuur en omgeving.”

“Mensen die een koophuis hebben hoeven dan **geen nieuwe leiding** te laten plaatsen maar hoeven alleen de cv aan te laten passen. Er wordt te weinig naar de **kosten** gekeken **voor huiseigenaren**.”

“Bestaande infrastructuur benutten is een **vorm van duurzaamheid**.”

“Gebruik maken van bestaande infrastructuur is duurzaam. **Geen (of weinig) investeringen nodig en minder afval**.”

Redenen waarom men negatief tegenover het hergebruik van bestaande aardgasleidingen en – infrastructuur staat (open)

“Er zijn **geen zinvolle alternatieve gassen**. De winning hiervan is bijna onbetaalbaar en kost zeer veel energie.”

“Door slijtage en de Nederlandse zuinigheid zijn de **leidingen een veiligheidsrisico**.”

“Ik wil het **aardgas behouden**.”

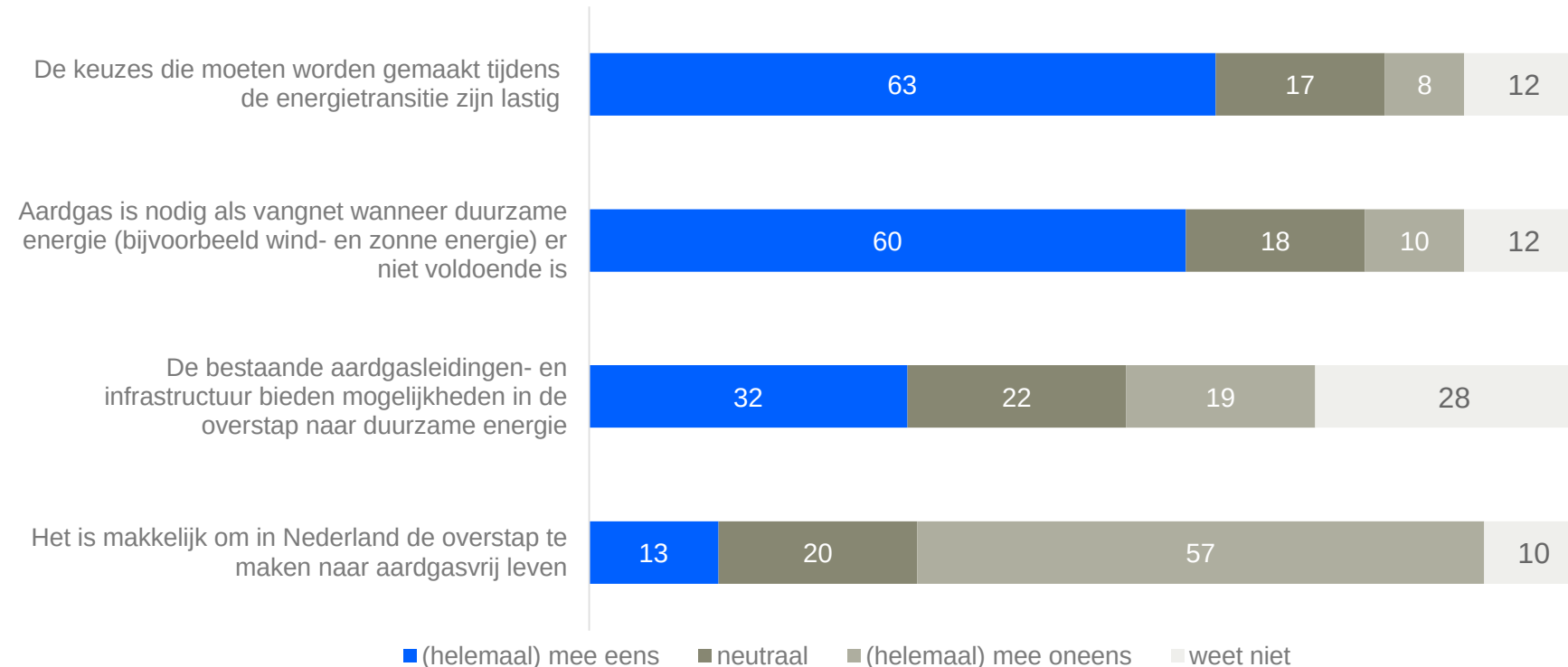
“Kwaliteit van de materialen - kan beter materialen recyclen (omsmelten) **nieuwe infra aanleggen wat langer mee gaat** - minder onderhoud.”

“Ik denk **niet** dat er '**duurzame' gassen bestaan**.”

Ruim drie op de vijf Nederlanders erkent dat de keuzes die moeten worden gemaakt tijdens de energietransitie lastig zijn en een nagenoeg zelfde aandeel denkt dat aardgas nodig is als vangnet voor duurzame alternatieven

Tegelijkertijd denken Nederlanders dat de overstap naar aardgasvrij moeilijk kan zijn. Een relatief groot deel (28%) is niet bekend met de mogelijkheden van aardgasleidingen in de overstap naar duurzame energie.

Mening stellingen m.b.t. aardgas(winning) in de toekomst (%)

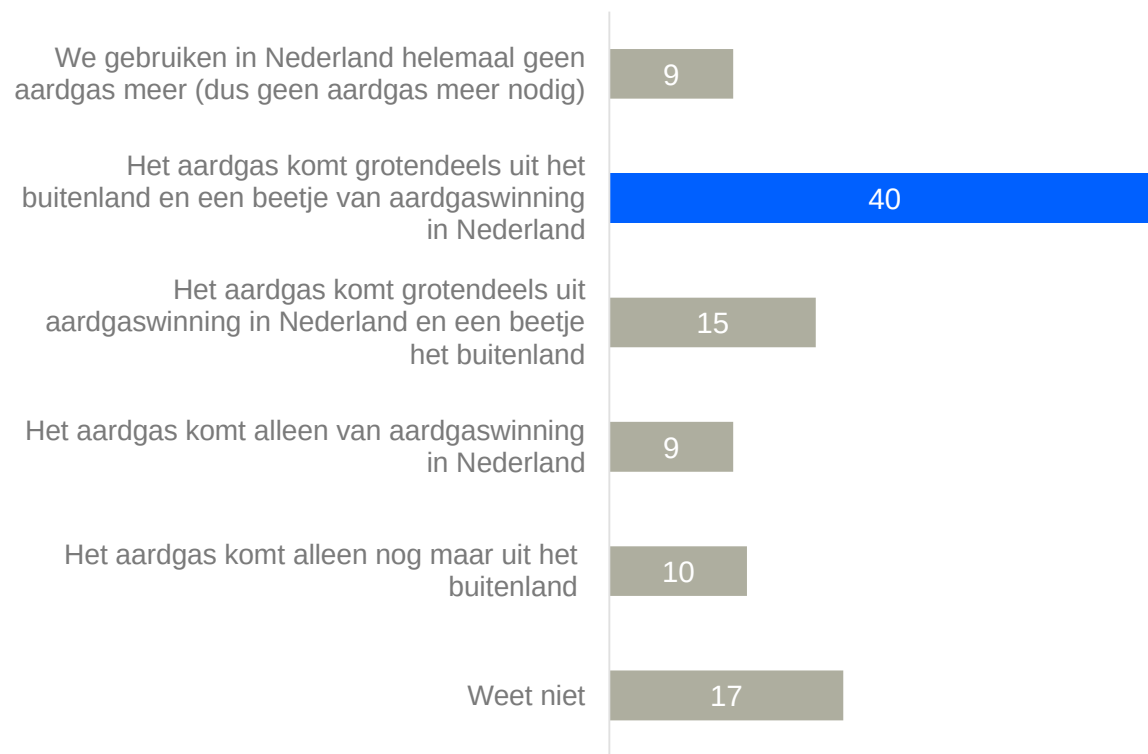
- **Hoger opgeleiden** geven vaker aan dat de bestaande infrastructuur mogelijkheden biedt in de overstap naar duurzame energie (40%) ten opzichte van middelbaar (28%) en lager opgeleiden (25%). Zij geven vaker 'niet mee eens, niet mee oneens' aan. Ook geven hoger opgeleiden vaker aan dat de te maken keuzes lastig zijn (73%); lager opgeleiden geven vaker 'weet niet' aan.
- Ook **55+-ers** benadrukken de lastige te maken keuzes in de energietransitie (72%).
- **Groningers** zijn het minder vaak eens met dat aardgas nodig is als vangnet bij onvoldoende duurzame energie (46%).

Over de gewenste toekomst van aardgaswinning zijn Nederlanders verdeeld met de grootste groep (een kwart) die het liefst ziet dat we helemaal geen aardgas meer gebruiken over 10 jaar. Iets eenduidiger zijn Nederlanders over wat zij realistisch achten; dat aardgas grotendeels uit het buitenland zal komen

Welke situatie ziet u het liefst voor zich over 10 jaar? (%)

Welke situatie is het meest realistisch over 10 jaar denkt u? (%)

5

Bijlagen

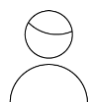
- Onderzoeksverantwoording
- Vertrouwen Nogepa

Onderzoeksverantwoording

Doelgroep

Nederlandse volwassenen (18+).

Steekproef/Steekproefbron

Voor dit onderzoek is er een disproportionele steekproef getrokken naar provincie om voldoende waarnemingen per provincie te krijgen. Deze steekproef is later terug gewogen naar ideaalcijfers per provincie (op de kenmerken geslacht, opleiding en leeftijd binnen die provincie) en vervolgens naar ideaalcijfers van Nederland (op de kenmerking geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en provincie). Zodoende zijn resultaten representatief voor Nederland op deze kenmerken en kunnen er ook uitspraken per provincie worden gedaan. Er hebben 1.859 respondenten deelgenomen aan dit onderzoek. De steekproef is volledig afkomstig uit ons eigen panel, Nipobase.

Veldwerk

Het veldwerk heeft plaatsgevonden van 3 t/m 12 juli 2020. Er is gebruik gemaakt van de online CAWI-methode (Computer Assisted Web Interviewing). Respondenten zijn per e-mail uitgenodigd. Zij konden de vragenlijst starten via een link en konden op ieder moment de vragenlijst afbreken en op een later moment verder invullen.

Vragenlijst

De vragenlijst is gezamenlijk met de opdrachtgever opgesteld. De opdrachtgever heeft enkele stellingen toegestuurd die zij getoetst wilde hebben. Kantar heeft een conceptvragenlijst opgesteld waarin deze stellingen zijn opgenomen. Hierop is door de opdrachtgever feedback gegeven.

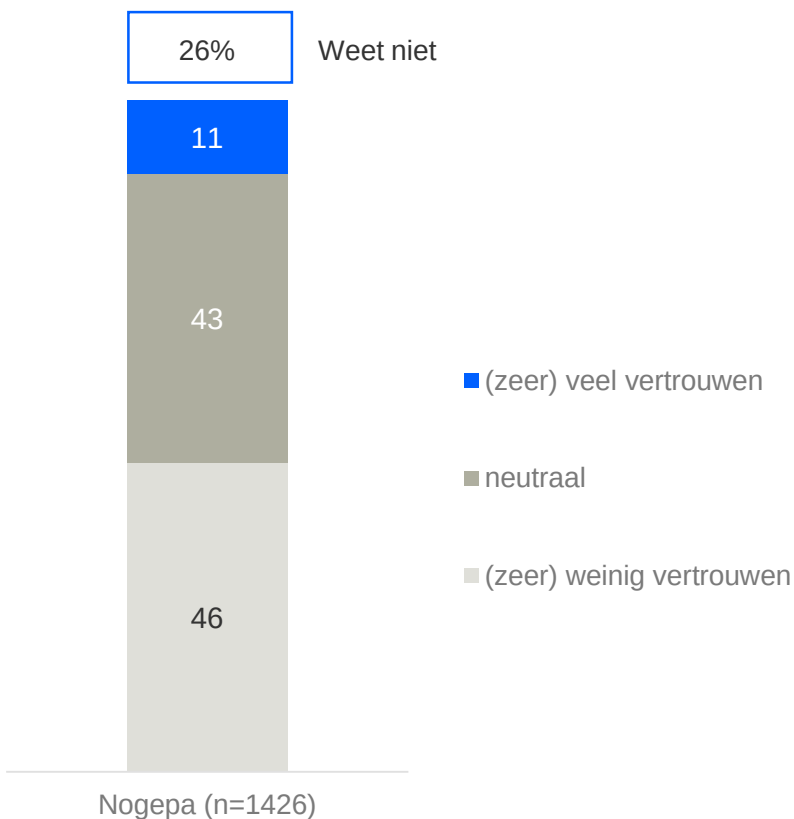
Incentives

Onze panelleden krijgen standaard een vergoeding in de vorm van Nipoints. Met over een langere periode gespaarde punten kunnen ze voor zichzelf een cadeaubon bestellen of ze kunnen ze doneren aan een goed doel. Het aantal Nipoints dat respondenten ontvangen hangt af van de lengte van de vragenlijst.

Bijna de helft van de Nederlanders heeft (zeer) weinig vertrouwen in Nogepa

Dit aandeel, evenals het aandeel Nederlanders met (zeer) veel vertrouwen, ligt in lijn met de andere betrokken partijen (zie pagina 22). Er zijn echter meer mensen die 'weet niet' invullen bij Nogepa, namelijk 26% van de Nederlanders. Dit kan duiden op minder bekendheid met Nogepa.

Vertrouwen in diverse betrokken partijen (%)

- Nederlanders in de **jongere leeftijdscategorie** (18 t/m 34 jaar) hebben in het algemeen iets meer vertrouwen in de diverse betrokken partijen bij aardgaswinning dan 55-plussers, waaronder ook Nogepa (18 t/m 34 jaar: 16%; 35 t/m 54 jaar: 11%; 55+-ers: 7% (veel) vertrouwen).
- **Groningers** hebben vaker (zeer) weinig vertrouwen in de diverse betrokken partijen, waaronder Nogepa (69% (zeer) weinig vertrouwen). In Zeeland ligt het aandeel Nederlanders met (zeer) weinig vertrouwen in Nogepa lager in vergelijking met andere provincies (32% (zeer) weinig vertrouwen).
- Er zijn geen significante verschillen zichtbaar tussen opleidingsniveaus.